

Blinde vlekken en botsende beelden

Domein overstijgende samenwerking bij partnergeweld en complexe scheiding
Hoe kom je van botsen naar verbinden?

Blinde vlekken en botsende beelden

Domein overstijgende samenwerking bij partnergeweld en complexe scheiding
Hoe kom je van botsen naar verbinden?

Kenmerken van een complexe scheiding

Volgens de Jeugdhulprichtlijn Scheiding mondt 15-20 procent van de scheidingen uit in, wat we noemen, een complexe scheiding. Het contact tussen de partners is ernstig verstoord, deze scheidingen kenmerken zich door hevige ruzies tussen beiden. Dat betekent dat hier tussen de 3300 en 4400 kinderen bij betrokken zijn. Ook (partner)geweld speelt bij een fors aandeel van de complexe scheidingen een rol. Dat wil zeggen: tijdens de relatie was er sprake van geweld tussen de partners onderling of tussen een of beide ouders en de kinderen. En vaak stopt dit geweld na de scheiding niet.

Als er sprake is van partnergeweld en een complexe scheiding heeft een gezin bij uitstek een goede, domein overstijgende samenwerking nodig. Alleen met ieders inzet en specifieke kennis kun je het geweld stoppen en de gezinsleden beschermen en bijstaan. Een verantwoordelijke en vaak uitdagende taak voor de professionals uit het sociaal-, zorg- en veiligheidsdomein die rondom het gezin staan. Want ook al wil iedereen doen wat het beste is voor ouders en kinderen, in de praktijk kunnen denkbeelden, overtuigingen en ideeën over de juiste aanpak botsen. En wat dan?

In deze thematekst kun je lezen hoe je van botsen naar verbinden komt; hoe je elkaar kunt helpen om blinde vlekken in beeld te krijgen, oordelen over elkaar los te laten en creatieve oplossingen te vinden. Het biedt inspiratie wanneer je bent vastgelopen en de dialoog wilt opzoeken.

Tot slot vind je in deze tekst een kort en bondig totaaloverzicht over de aanpak van partnergeweld en complexe scheidingen.

Betrokkenen bij partnergeweld en complexe scheidingen

Leo (40) en Nora (38) hebben drie kinderen van 6, 4 en 1 jaar. Leo en Nora wonen sinds een half jaar niet meer bij elkaar en zijn de scheiding aan het regelen. In het verleden zijn meldingen geweest van huiselijk geweld. Het gezin is bekend bij de wijkagent en Veilig Thuis. Vanuit deze meldingen is de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek gestart. Nu de rechtszitting over de omgangsregeling eraan komt, neemt de stress toe.

Verschillende perspectieven

Professionals die betrokken zijn bij complexe scheidingen hebben allemaal eigen specifieke kwaliteiten en kennis. Zo hebben professionals die werken in het veiligheidsdomein kennis over het achterhalen van de feiten en omstandigheden, wetgeving, normeren en de-escaleren. Het zorgdomein heeft meer kennis over motiveren, versterken en passende zorg. Professionals in de jeugdsector hebben een duidelijke opdracht om het kind te beschermen, terwijl professionals in zorg en welzijn zich meer richten op het versterken van volwassenen.

Iedere professional heeft kortom een eigen invalshoek, kennis en kunde. En eigen blinde vlekken. Als professionals kun je botsen door de verschillende beelden die je hebt van de problemen en oplossingen. Maar ook door de beelden en oordelen die je over elkaar hebt. En dat helpt niet.

Je hebt elkaar nodig om een zo goed mogelijk antwoord te geven op vraagstukken waar vaak geen eenduidig antwoord op te geven is:

Inleiding →

Vraagstuk 1: Is het veilig genoeg? →

Vraagstuk 2: Wat is er aan de hand? →

Vraagstuk 3: Wanneer kun je werken aan herstel? →

Slot →

Vraagstuk 1: Is het veilig genoeg?

Wanneer er bij een complexe scheiding sprake is van onveiligheid voor het kind of een van de partners, dan moet er gehandeld worden. In de praktijk betekent dit, dat je ervoor moet zorgen dat geen van de gezinsleden in fysiek gevaar is op het moment zelf, maar ook niet in de dagen erna.

Vraagstuk 1: Is het veilig genoeg?

Botsende beelden

Professionals oordelen vaak verschillend over onveiligheid, afhankelijk van het domein waarbinnen ze werkzaam zijn. Maar ook de eigen overtuigingen en ervaringen spelen altijd een rol. Daarnaast kunnen ex-partners en kinderen onveiligheid verschillend beoordelen. Onveiligheid is geen objectief vast te stellen begrip. De mate van ingrijpen is afhankelijk van het oordeel. Ga je bijvoorbeeld over tot een dwangmaatregel, zoals uithuisplaatsing, of tot een bestuurlijke maatregel, zoals een tijdelijk huisverbod? Of is ingrijpen zonder dwang ook een optie? Door van tevoren met alle betrokken professionals afspraken te maken, lukt het makkelijker om in de hectiek van een situatie elkaar ook te vinden.

Lees meer:

[Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid \(vng.nl\)](#)

[Samen op in acuut \(vng.nl\)](#)

[Anders kijken naar veiligheid \(nji.nl\)](#)

“Waarom halen ze de kinderen daar niet weg? Het is echt niet veilig.”

Van botsen naar verbinden

Luisteren en tegenspreken

Om met elkaar de veiligheidssituatie zo goed mogelijk te kunnen beoordelen, is alle informatie en kennis nodig. Ga actief op zoek naar andere perspectieven. Tegenspreken mag en moet. Luister naar elkaar en bevrraag elkaar op mogelijke blinde vlekken, onbewuste aannames en vooroordelen.

Lees meer: [Tegenspraak in de jeugdhulp \(nji.nl\)](#)

Maak het concreet

Breng samen met de betrokken volwassenen, kinderen en hun sociale netwerk de feitelijk onveilige situaties in beeld. Betrek ook andere professionals zoals de wijkagent, lokaal team en jeugdbescherming, die het gezin kennen. In het gesprek ga je specificeren en concretiseren. Dus niet: is er sprake van geweld, maar: wie doet wat bij wie met welk effect? Maak met elkaar een veiligheidsbeoordeling. Geef steeds aan op basis van welke kennis en informatie je deze inschatting doet.

Blijf in gesprek

Besprek met elkaar en met het gezin welke zorgen er zijn. Spreek bij complexe scheidingen altijd alle betrokkenen apart zodat iedereen ruimte krijgt voor het eigen verhaal. Wanneer vinden we het veilig genoeg? Wanneer vinden we dat de veiligheid een zes op een schaal van tien heeft bereikt en wat is daarvoor nodig? Daarmee erken je dat het absoluut noodzakelijk is om voldoende veiligheid te bereiken en dit vast te houden. Blijf met alle partijen in gesprek over veiligheid, ook als de crisis voorbij is.

Nazorg

Soms is inzet van dwangmaatregelen noodzakelijk. Dat zorgt altijd voor extra stress bij de ex-partners en kinderen. Actieve betrokkenheid van de politie kan extra traumatiserend werken. Daarom is het belangrijk om goede afspraken te maken tussen politie en hulpverleners. Zorg ook voor goede nazorg voor alle betrokkenen: voor de gezinsleden en voor de professionals.

Need to know

Het is belangrijk om, bij het delen van informatie, steeds in het oog te houden dat het moet gaan om informatie die noodzakelijk is om te delen (need to know). Is het in het belang van de veiligheid van de betrokkenen? Partijen kunnen op basis van hun wettelijke bevoegdheden en op basis van de materiewetten (bv. Jeugdwet, WMO) bepaalde informatie wel of niet delen.

Lees meer: [Sociaal domein | Autoriteit Persoonsgegevens \(autoriteitpersoonsgegevens.nl\)](#) en [Gegevensuitwisseling bij samenwerking rond casuïstiek in het zorg- en veiligheidsdomein - Veiligheidshuizen \(vng.nl\)](#)

Vraagstuk 1: Is het veilig genoeg?

Inzichten & instrumenten

Dwangmaatregelen bij acute onveiligheid

De politie kan een belangrijke rol spelen bij het uitvoeren van dwangmaatregelen bij acute onveiligheid. Daarbij werken ze samen met Veilig Thuis, de Officier van Justitie, de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling. Als het nodig is, kan de politie een verdachte aanhouden, slachtoffers naar een opvanglocatie brengen of een procedure voor een huisverbod in gang zetten. Zij kunnen bijvoorbeeld een Tijdelijk Huisverbod, contactverbod of straatverbod opleggen. En in sommige gevallen kan een AWARE-alarmknop uitkomst bieden.

Lees meer: [Informatie huisverbod \(huiselijkgeweld.nl\)](https://www.huiselijkgeweld.nl) en [AWARE | Interventie | Huiselijk Geweld](https://www.aware.nl)

“Wij moeten elke week voor een melding opdraven, maar de jeugdbescherming doet helemaal niks.”

Ingrijpen kan schade toebrengen

Bij ernstige zorgen over de veiligheid van het kind kan het noodzakelijk zijn om de kinderen (tijdelijk) uit huis te plaatsen of een jeugdbeschermingsmaatregel in te zetten. Dit vraagt om een heel zorgvuldige afweging. Uithuisplaatsingen zijn immers bijna altijd traumatiserend voor kinderen en ouders. Daarnaast is een uithuisplaatsing geen garantie voor een veilige en stabiele opvoedsituatie.

Assistentie van de politie gebeurt op basis van een risico inschatting door de gezinsvoogd of casemanager: welke medewerking of welk verzet verwachten zij van de betrokken ouders? De Officier van Justitie moet toestemming verlenen voor assistentie van de politie. Het komt zo'n 550 keer per jaar voor en is voor alle betrokkenen erg ingrijpend.

Lees meer: [Politie elk jaar 550 keer in actie bij uithuisplaatsing van kinderen \(VPRO.nl/argos\)](https://www.vpro.nl/argos) en [Uithuisplaatsing en terugplaatsing - Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdbescherming)

Zorg- en Veiligheidshuis

Zorg- en Veiligheidshuizen (ZVH) werken domein overstijgend samen wanneer een reguliere aanpak niet werkt. In het Zorg- en Veiligheidshuis/ZVH komen experts op het gebied van straf-, bestuurs- en civielrecht en vanuit sociaal domein en zorg bij elkaar. Door naar elkaar te luisteren en samen op te trekken, komen zij tot een gezamenlijke aanpak. Specifiek in het licht van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn er afspraken gemaakt met Veilig Thuis voor aanmelding van casuïstiek.

Lees meer: [Wat doet een ZVH?](https://www.zvh.nl)

“Die mensen hebben schulden, dáár moeten ze iets aan doen.”

Vraagstuk 2: Wat is er aan de hand?

Wat de achterliggende oorzaken van de complexe scheiding zijn, is niet altijd direct duidelijk en zichtbaar. Ook is niet altijd direct zichtbaar of er sprake is van geweld en wat de aard is van het geweld.

“Nora snapt niet dat de kinderen ook hun vader nodig hebben.”

“Waar er twee vechten hebben er twee schuld.”

“Leo wil alles bepalen en controleren, ook na de scheiding!”

Vraagstuk 2: Wat is er aan de hand?

Botsende beelden

Professionals kunnen, soms onbewust, met verschillende aannames naar de complexe scheiding kijken: ga je ervan uit dat waar twee ouders vechten, twee ouders schuld hebben? Of ga je ervan uit dat er sprake is van ongelijkwaardigheid? Ook kun je anders aankijken tegen een scheiding. Is een scheiding noodzakelijk om de gewelds-spiraal te kunnen stoppen of is een scheiding een risico voor de ontwikkeling van de kinderen?

“Nu de zitting over de omgangsregeling achter de rug is zal het wel rustiger worden.”

Van botsen naar verbinden

Aandacht voor blinde vlekken

Om erachter te komen wat er aan de hand is en wat de achterliggende problematieken zijn, heb je informatie en kennis van alle betrokken partijen nodig. Ga met elkaar in gesprek. Pas daarbij op voor aannames en vooroordelen. Realiseer je dat je altijd blinde vlekken hebt. Maak gebruik van de ervaringen en inzichten van andere betrokken professionals. Zoek tegenspraak. Wat zie ik niet? Zet in op luisteren en samenwerken in plaats van overtuigen.

Samen op zoek naar achterliggende problematiek

Bij complexe, meervoudige problemen is een beschrijving en ordening van problemen en krachten noodzakelijk. Dat geldt dus ook voor complexe scheidingen. Maak hiervoor een feitelijke, geordende beschrijving (van de aard én ernst) van de problemen en van wat er goed gaat (krachten). Het gaat daarbij om de ouders/ex-partners én de kinderen. Kijk daarbij ook naar de omgeving, het netwerk en school. Door verschillende inzichten en beelden aan elkaar te verbinden, ontstaat inzicht in wat nodig is. Dit kan leiden tot het inzicht dat een kind bijvoorbeeld traumabehandeling dient te krijgen, dat verslavingszorg voor een van de partners nodig is, dat er interventies op school plaats moeten vinden en/of dat er aandacht moet zijn voor schulden of huisvesting.

Lees meer: [Gezinsprofielen - een korte beschrijving \(gezinsprofielen.augeo.nl\)](#)

Hoe krijg ik een volledig beeld van wat er aan de hand is? ([nji.nl](#))

Houd oog voor wat goed gaat

Daarnaast is het belangrijk om met alle betrokkenen op zoek te gaan naar positieve elementen en naar wat wel goed gaat. Ook wanneer er sprake is van een complexe scheiding en van geweld. Beschermende factoren kunnen een positieve kracht zijn in risicovolle situaties en kunnen helpen om kindermishandeling en de negatieve gevolgen van kindermishandeling te voorkomen. De beschermende factoren kunnen we vinden bij kinderen, bij hun opvoeders en in de omgeving.

“Grootouders zijn heel betrokken. Kunnen zij helpen?”

Vraagstuk 2: Wat is er aan de hand?

Inzichten & instrumenten

Een scheiding betekent niet altijd het stoppen van geweld

In gezinnen waarbij sprake is van huiselijk geweld kán een scheiding betekenen dat het geweld stopt. Beide partners leggen zich neer bij de nieuwe situatie en zijn in staat om afspraken te maken over de omgang met de kinderen en zich daaraan te houden. Soms kan een gerechtelijk uitspraak over de omgang hierbij helpend zijn. Maar geweld stopt zeker niet altijd nadat de relatie eindigt. Soms neemt het andere vormen aan zoals stalking, bedreiging en intimidatie. Een scheiding kan ook zorgen voor een escalatie van partnergeweld, tot aan fataal geweld aan toe.

Is het situationeel geweld of intieme terreur?

Wanneer er bij een scheiding sprake is van geweld, kunnen verschillende factoren een rol spelen. Verschillende oorzaken en achterliggende problematiek vragen een verschillende aanpak om de kern van de problemen aan te pakken en het geweld te stoppen. Grofweg kunnen we een onderscheid maken tussen situationeel geweld en intieme terreur:

Situationeel geweld kan voortkomen uit onmacht door stress vanwege schulden of werkloosheid. Ook verslavingsproblemen, psychische problemen van een van de ouders, of ernstige gedragsproblemen van een van de kinderen kunnen hierbij een rol spelen. Soms is er sprake van intergenerationele problematiek en trauma's van een van de partners of kinderen. Bij situationeel geweld kan een systeemgerichte aanpak werken, waarbij alle betrokken samen aan

tafel zitten. Overigens is bij situationeel geweld niet per se sprake van gelijkwaardigheid. Soms heeft het geweld veel ernstiger gevolgen voor een van de partners.

Intieme terreur ('intimate terrorism', 'coercive control') is een ernstige vorm van partnergeweld en kenmerkt zich door een patroon van jaloezie, controle en dwang. Dit kan zich uiten in het isoleren, vernederen en intimideren van de partner. Onderdeel van dit patroon kan ernstig fysiek geweld en seksueel geweld zijn. Ook kan het gaan om controle van de financiën en dreigementen (tegen het slachtoffer, de kinderen of huisdieren). Scheiden betekent dan een potentieel verlies van controle over de ander, en dat kan een belangrijke trigger zijn voor toename van geweld. Het gaat bij intieme terreur niet alleen om gedragingen, maar om een continu proces van inbreuk maken op persoonlijke en vrijheidsrechten. In deze situaties worden kinderen soms ingezet als middel om controle over de partner uit te oefenen. Dit lukt over het algemeen alleen door ook controle uit te oefenen over het leven van de kinderen. Daarom zijn kinderen vaak niet alleen getuige van het geweld tussen hun ouders, maar ook een drukmiddel en dus eveneens slachtoffer. Uit onderzoek blijkt dat bij bijna één van de vijf gezinnen die bij Veilig Thuis wordt gemeld, intieme terreur leidend is.

Lees meer: [Rapport huiselijk geweld een complex en hardnekkig probleem](#)

Omgang en contactverlies

Het geweld tussen ouders/ex-partners kan zo heftig en chronisch zijn dat er voor een kind niets anders op zit dan een van de ouders niet meer te willen zien. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn, bijvoorbeeld wanneer aantoonbaar sprake was van mishandeling, misbruik of verwaarlozing van het kind. Soms spelen een of beide ouders, of de omgeving bewust of onbewust een rol in de contactweigering van het kind met de andere ouder. Wanneer een complexe scheiding leidt tot contactverlies van een van de ouders met de kinderen, is dit vaak zeer belastend voor de betreffende ouder en de kinderen. Ook kan het de juridische strijd verheviggen. Als er een situatie van contactbreuk is ontstaan, is altijd gespecialiseerde jeugdhulp voor de kinderen vereist.

In uiterste gevallen kan het in het belang van het kind zijn om niet in te zetten op (het afdwingen van) een omgangsregeling met beide ouders, waardoor het contactverlies (tijdelijk) blijft bestaan. Dit is alleen het geval wanneer er al langere tijd heftige strijd is tussen de ouders waar het kind last van heeft, én het kind zelf weerstand heeft tegen contact met de contactverliezende ouder, én het kind veilig opgroeit bij de primair verzorgende ouder.

Lees meer over [Als je vastloopt in het verbeteren van de situatie voor kind en gezin \(nji.nl\)](#)

Vraagstuk 2: Wat is er aan de hand?

Instrument MASIC

Een veelbelovend instrument om veiligheid in scheidingssituaties beter in te schatten is de MASIC, wat staat voor Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns. De MASIC vraagt gedetailleerd naar verschillende vormen van partnergeweld. In Midden- en West-Brabant is een pilot met de MASIC uitgevoerd. Professionals die ermee werken geven aan dat ze met de MASIC ontdekken wat er aan de hand is in de relatie tussen de ouders en in het type partnergeweld. Hierdoor wordt duidelijker of er maatregelen nodig zijn om de veiligheid in het gezin te vergroten en of inzet van mediation geschikt is. Ook ouders zelf zijn positief over het uitgebreide interview; zij ervaren het onderzoek als zorgvuldig en zij krijgen soms groter inzicht in de redenen van de scheiding.

Lees meer: MASIC

[Hier staat meer informatie over interventies voor jeugdigen en gescheiden ouders, waaronder MASIC \(aup-online.com\)](#)

Gezamenlijke verklarende analyse

Een verklarende analyse biedt inzicht in de samenhang van de problemen, het ontstaan en het voortbestaan ervan en legt verbanden tussen de verschillende factoren. Deze analyse maak je zo veel mogelijk samen met de ex-partners en de kinderen. Bij een complexe scheiding is dat vaak ingewikkeld. Dan is het altijd belangrijk om partners en kinderen apart te spreken. Vraag hierbij ook door over mogelijk geweld en bedreigingen om een zo goed mogelijk beeld te krijgen. Als er sprake is van (een vermoeden van) intieme terreur, dan kun je de ouders/ex-partners beter niet samen spreken maar steeds onafhankelijk van elkaar. Uiteraard is stalking ook een reden om partners niet gezamenlijk te spreken. Dit hangt natuurlijk samen met de vraag of het veilig genoeg is.

Lees meer: [Werkkaart Verklarende Analyse \(jennoord.nl\)](#)

De TOP3 methodiek voor verklarende analyse van Civil Care besteedt nadrukkelijk aandacht aan het verbeteren van veiligheid.

Lees meer: www.civilcare.org

“Is er wel oog voor de verslavingsproblemen van Leo?”

Vraagstuk 3: Wanneer kun je werken aan herstel?

Werken aan herstel van vertrouwen en een nieuwe balans is bij complexe scheidingen vaak ingewikkeld. Bij een complexe scheiding kan het geweld blijven bestaan of steeds opnieuw de kop opsteken. Ook kunnen er nieuwe gronden of triggers voor conflicten ontstaan. Bijvoorbeeld rond de uitvoering van omgangsregelingen. Het complexe en soms bedreigende gedrag van (een van) de ouders kan ook bij professionals stress en onveiligheid oproepen.

“Als déze zitting voorbij is kunnen we eindelijk starten met zorg voor de kinderen.”

“De kinderen hebben nu hulp nodig.”

“De ouders moeten er eerst samen uitkomen.”

“Weer een klachtenprocedure, ik word er gek van. Het is nooit goed.”

Vraagstuk 3: Wanneer kun je werken aan herstel?

Botsende beelden

De volgorde van de aanpak van problemen kan een botsing veroorzaken. Vind je dat eerst het geweld gestopt moet zijn en het weer echt structureel veilig is voor alle betrokkenen? Of is je eerste prioriteit het inzetten van traumazorg voor de kinderen en het voorkomen van contactverlies zodra het weer veilig genoeg lijkt?

“De kinderen willen Leo niet meer zien, ze zijn bang voor hem.”

“De kinderen willen Leo niet meer zien. Nora zet ze tegen hem op.”

Van botsen naar verbinden

De hulp voor kinderen die betrokken zijn bij een complexe scheiding wordt vaak te laat ingezet. Het idee is dat er eerst structurele veiligheid moet zijn, maar in een complexe scheiding lukt het niet binnen korte tijd om die te bieden. Dat betekent dat kinderen al die tijd geen hulp krijgen. Om intergenerationele overdracht te doorbreken of te beperken, is het van belang om snel met kinderen te werken aan hun herstel. Het is voor kinderen ook belangrijk dat zij, wanneer mogelijk, na een scheiding contact kunnen blijven houden met beide ouders. Zo kunnen zij met hen allebei een band opbouwen. Daarom is het raadzaam om op twee sporen in te zetten: werk aan structurele veiligheid én zet in op herstel.

Inzet op veiligheid en herstel

Stel jezelf steeds de vraag: is het nog veilig genoeg? Ook als de crisis voorbij is. Bespreek dit ook steeds met de ex-partners, de kinderen en andere betrokken professionals. Het is belangrijk om goed in de gaten te houden hoe het met elk van de betrokken kinderen gaat en te vragen wat zij nodig hebben in deze situatie. Juist in situaties van intieme terreur zullen zij zich vaak niet vrij voelen om naar waarheid te antwoorden. Dan kan het bijvoorbeeld helpen om een bekende van het kind in wie het kind vertrouwen heeft, te betrekken bij het gesprek. En blijf met alle partijen in gesprek om contactverlies voor de kinderen te voorkomen. Zet hulp in voor het kind, of, als dat mogelijk is, voor alle betrokkenen. En verder, om het geweld te stoppen en de kinderen te helpen, is het belangrijk dat ook de ouders hulp krijgen voor hun trauma; dat zij hen ziet als mens, opvoeder en ex-partner.

Lees meer: [Ondersteuning bij conflictscheidingen \(nji.nl\)](https://nji.nl)

Stagnatie

Werken met mensen die in een gewelddadige complexe scheiding zitten, is voor alle professionals moeilijk en vaak frustrerend. Het is immers een grote uitdaging om de cirkel van geweld, botsing en/of verwijdering te doorbreken. Het geeft ruimte als je deze mogelijke gevoelens van frustratie bij jezelf herkent en erkent. Het kan bovendien helpend zijn om als professional je frustratie uit te spreken. Misschien voelen gezinsleden of andere betrokken hulpverleners zich net zo. Door het gevoel van stagnatie te benoemen, is het mogelijk om samen een pas op de plaats te maken. Soms is het nodig om te vertragen en/of te verdragen bij complexe situaties waarin niet zomaar verandering te forceren is.

Lees meer: [Over herstelbemiddeling bij partnergeweld \(verwey-jonker.nl\)](https://verwey-jonker.nl)

“Als de risico's niet worden aangepakt, heeft het geen zin om in te zetten op herstel.”

Vraagstuk 3: Wanneer kun je werken aan herstel?

Inzichten & instrumenten

Mediation en herstelbemiddeling

Een mediator kan een scheiding in goede banen leiden. Hierbij is het uitgangspunt dat betrokkenen in goed overleg afspraken maken over de scheiding. Deelname hieraan is vrijwillig. Toepassing van mediation in geval van geweld in intieme relaties is niet vanzelfsprekend. Het creëert specifieke uitdagingen, vooral als het gaat om de veiligheid van het slachtoffer en de vrijwillige deelname. Deze onderdelen vragen daarom bij alle vormen van mediation aandacht:

- een risico inschatting van de veiligheid van het slachtoffer
- gelijkwaardigheid als randvoorwaarde voor vrijwillige deelname
- de wijze waarop gespreksonderwerpen aan bod komen

Lees meer: [Over herstelbemiddeling bij partnergeweld](#)

MDA++

Bij meervoudige complexe problematiek, waar geweld in gezinnen een rol speelt, is de MDA ++ aanpak een veelbelovende werkwijze. Deze staat voor een multidisciplinaire aanpak van het sociaal en veiligheidsdomein. De MDA++ aanpak kent een aantal bouwstenen, die per regio een eigen invulling hebben gekregen. Het ziet er dus overall net iets anders uit. Een duidelijke meerwaarde is dat je echt vanuit een netwerk rondom een gezin werkt in plaats vanuit een keten. Het hele systeem (o.a. beide ouders) betrek je in principe bij de aanpak, tenzij er een reden is om dit niet te doen. Bijvoorbeeld bij intieme terreur.

Lees meer: [MDA++ \(VNG.nl\)](#)

Parallel ouderschap

Om kinderen te ontlasten wordt bij complexe scheidingen steeds vaker gekozen voor parallel ouderschap volgens de 'schotten-methode'. De onderlinge communicatie tussen ouders ligt tijdelijk volledig stil, deze verloopt vaak via een jeugdbeschermer die de ondertoezichtstelling uitvoert. Deze neemt verder ook alle besluiten. De ouders laten elkaar dus met rust, zodat er geen (nieuwe) conflicten kunnen ontstaan. Je plaatst als het ware een schot tussen de ouders.

Lees meer: [Parallel ouderschap \(vechtscheiding.nl\)](#)

Neutraal én betrokken professional

Als professional wil je met alle partijen kunnen samenwerken aan een nieuwe balans, die rust en structurele veiligheid geeft. De kunst is je te verbinden met het gezin en tegelijkertijd onafhankelijk te blijven. Dit kan helpen:

- **Neutraal herformuleren.** Bij neutraal herformuleren herhaalt je heftige uitspraken van ouders op een neutrale manier. De focus komt minder op de strijd te liggen en er komt aandacht voor de achterliggende behoefte.
Lees meer: [Neutraal herformuleren en samenwerken met gescheiden ouders \(nji.nl\)](#)

- **Meervoudige partijdigheid.** Meervoudige partijdigheid is een hulpverlenershouding die betekent dat je als professional, zonder oordeel, afwisselend partijdig bent met alle leden van het gezin. Op die manier bied je alle partijen steun.
Lees meer: [Meerzijdig partijdige grondhouding van de hulpverlener bij een conflictscheiding \(hbo-kennisbank.nl\)](#)
- **Traumasensitief werken.** Bij een traumasensitieve werkwijze is er aandacht voor mogelijke trauma's en stress van alle betrokkenen. Dit kan helpen om de patronen te doorbreken en te gaan werken aan herstel.
Lees meer: [Drakentemmers, het Expertiseplatform trauma en gehechtheid na huiselijk geweld \(drakentemmers.nl\)](#)
- **Presentiebenadering.** Bij de presentiebenadering heb je als professional een open agenda en heb je oog voor dat wat er onder de oppervlakte leeft. Ook als je ogenschijnlijk niets (meer) kunt doen, blijft je als presentiebeoefenaar de ander trouw en nabij.
Lees meer: [De presentiebenadering als basis voor goede zorg \(Movisie.nl\)](#)
- **Motiverende gespreksvoering.** Motiverende gespreksvoering is een manier van praten met mensen die helpt om verandering uit henzelf te laten komen. Bij een risico gestuurde aanpak van geweld kan het heel goed werken.
Lees meer: [Motiverende gespreksvoering \(nji.nl\)](#) en [Methodebeschrijving \(movisie.nl\)](#)

Conclusie

Elke professional wil doen wat het best is voor volwassenen en kinderen. Botsende denkbeelden, overtuigingen en ideeën van professionals die samenwerken bij partnergeweld en complexe scheidingen kunnen echter een (effectieve) aanpak belemmeren. Alleen met ieders inzet en specifieke kennis kun je het geweld stoppen en de gezinsleden beschermen en bijstaan.

Oproep

We dagen je uit om vandaag in een van je gesprekken stil te staan bij jouw overtuigingen, aannames en oordelen. Weet je zeker dat die kloppen? Of heb je ook blinde vlekken? Wat is het effect van deze gedachten op jouw gedrag?

Je hebt elkaar nodig om een zo goed mogelijk antwoord te geven op de ingewikkelde vraagstukken die je tegenkomt bij partnergeweld en complexe scheidingen. Bewust worden van eigen vooronderstellingen en invullingen is de eerste stap in verbinding. Het helpt je om in gesprekken op zoek te gaan naar het perspectief van de ander. Wees daarin oprecht nieuwsgierig, luister naar elkaar en toets je aannames. Probeer eens het standpunt van de ander te formuleren, zodat de ander erop kan vertrouwen dat je het echt begrepen hebt.

“Wat zie ik over het hoofd?”

“Hoe denkt mijn collega hierover?”

Wat is hier nou echt aan de hand?

Wat heeft dit gezin van ons nodig?

Wat zijn mijn blinde vlekken?

“Klopt het wel wat ik denk?”

Durf ik tegen te spreken?

Frustratiewijzer

Deze publicatie bouwt verder op de 'Frustratiewijzer: tips en informatie om de samenwerking bij huiselijk geweld en kindermishandeling te verbeteren'. In de frustratiewijzer van het CCV, Movisie en NJi vind je vijf veel voorkomende frustraties én oplossingen van professionals in de samenwerking rond huiselijk geweld en kindermishandeling.

Lees meer: [Frustratiewijzer: tips en informatie om de samenwerking bij huiselijk geweld en kindermishandeling te verbeteren \(huiselijkgeweld.nl\)](#)

Kenniskaart (ex-)partnergeweld voor sociaal professionals: Wat je moet weten over signaleren en hulpverleners

Wil je je verdiepen in partnergeweld, bekijk dan de kenniskaart. Deze kenniskaart is bedoeld voor sociaal professionals, generalisten, specialisten en aandachtfunctionarissen in het sociaal domein die in hun werk te maken krijgen met (vermoedens van) geweld tussen partners of ex-partners. Om goed te kunnen handelen is veel kennis nodig. Maar de beschikbare kennis is versnipperd en staat op verschillende plekken. Ook moet je soms moeite doen om kennis die juist voor jou geschikt en toepasbaar is uit een document te halen. De kenniskaart brengt een selectie van deze kennis samen. [Kenniskaart \(ex-\)partnergeweld voor sociaal professionals \(movisie.nl\)](#)

Dossier partnergeweld

Over de belangrijkste partners in de aanpak van partnergeweld en hun rol kun je meer lezen op de site van het CCV. Naast informatie over de aanpak, vind je er ook informatie over de vormen van partnergeweld en hoe je die kunt signaleren.

[Aanpakken van partnergeweld \(hetccv.nl\)](#)

Colofon

Teksten

Nederlands Jeugdinstuut, Agnes Derksen
Movisie, Saskia Daru
Het CCV, Leonie Aarsen

Vormgeving

C03, Woltera Niemeijer

© NJi, januari 2024

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

